

Sundheds- og Ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København K
Sendt pr. mail til: fre@sum.dk og sum@sum.dk

Den 13. november 2020

Høring over udkast til forslag til lov om epidemier mv. (epidemiloven)

Dansk Erhverv har den 9. oktober 2020 modtaget udkast til forslag til lov om epidemier mv. i høring.

Dansk Erhverv repræsenterer mere end 17.000 medlemsvirksomheder og 100 brancheorganisationer. I den eksisterende corona-pandemi har dansk erhvervsliv bidraget til løsninger, mærket konsekvenserne i form af tvangsnedlukninger og været pålagt at nedsætte sine aktiviteter med store økonomiske udfordringer til følge. For dansk erhvervsliv er størst mulig forudsigelighed og fuld kompensation ved nedlukninger eller delvise nedlukninger helt afgørende.

Dansk Erhverv finder det desuden vigtigt, at Folketinget ved behandlingen af nærværende lovforslag forholder sig til og inddrager de erfaringer, der er gjort hen over forårets og sommerens håndtering af covid-19 i såvel Danmark som udlandet.

Dansk Erhverv har en række generelle bemærkninger samt en række specifikke bemærkninger til forslaget.

Generelle bemærkninger

Dansk Erhverv finder det afgørende, at der sikres mest mulig parlamentarisk og demokratisk kontrol med alle de beslutninger, der træffes i medfør denne lov, at de tiltag, der iværksættes, sker på den mindst indgribende måde, og at erhvervslivet og civilsamfundet høres og inddrages i beslutninger, der direkte vedrører dem.

Proportionalitetsprincippet og dialog

Borgernes og erhvervslivets retssikkerhed bør generelt indtænkes som et mere væsentligt element i lovforslaget, og det bør allerede i lovens formålsbestemmelse fastslås, at proportionalitetsprincippet er et bærende princip for hele lovens anvendelse. Desuden bør myndighederne i størst muligt omfang være forpligtet til at søge løsninger gennem dialog med de involverede parter.

Dansk Erhverv foreslår i den forbindelse, at det skrives ind i loven, at der skal være en inddragelse af arbejdsmarkedets parter, når der sker indgribende foranstaltninger, som har betydning for danske virksomheder.

Sammenligningsgrundlag i forhold til tidligere epidemilov

Dansk Erhverv finder det generelt problematisk, at der i forbindelse med denne høring ikke er udarbejdet en lovsammenligning (paralleltekster) med epidemiloven fra før 17. marts 2020 (jf. LBK nr. 1026 af 1. oktober 2019). Det gør det vanskeligt gennemskueligt, hvad der er nyt og mere vidtgående end den tidligere lov. Da der er en solnedgangsklausul i den eksisterende (midlertidige) epidemilov, ville det have været mest retvisende (også) at sammenligne det aktuelle lovudkast med den tidligere lov.

Solnedgangsklausul

Dansk Erhverv anser det for vigtigt, at der indsættes en solnedgangsklausul i lovforslaget, der fører til lovens eller i hvert fald de særligt indgribende bestemmelser ophævelse, så snart covid-19-epidemien er ophørt. Viser det sig, at der efterfølgende er behov for at foretage nye lovindgreb, skal disse fremgå af et nyt lovforslag, der er bragt i overensstemmelse med de retlige behov (og kun sådanne), der måtte foreligge på det pågældende tidspunkt.

Evalueringsbestemmelse

Det foreliggende lovudkast er på mange områder både meget vidtrækkende over for borgere og virksomheder og kan medføre meget betydelige udgifter for statskassen. Dansk Erhverv foreslår derfor, at der – uagtet, at der også foreslås indsat en solnedgangsklausul – i lovforslaget indsættes en evalueringsbestemmelse, der forpligter regeringen til senest ved lovens ophør efter solnedgangsklausulen at iværksætte en udtømmende evaluering af lovens effekter for borgerne, virksomhederne og statskassen.

Specifikke bemærkninger

§ 3 – vidtgående beføjelser til Styrelsen for Patientsikkerhed

Dansk Erhverv er bekymret for den vidtrækkende kompetence, der etableres hos for Styrelsen for Patientsikkerhed til at gennemføre indgreb over for borgere, virksomheder og myndigheder i en lang række tilfælde, jf. §§ 8, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 22, 24, 26 og 28, samt den kompetence, Styrelsen for Patientsikkerhed gives i forhold karantænebestemmelser for fartøjer, besætninger, passagerer og post/gods (kapitel 5), obduktion (§ 41), iværksættelse af bakteriologiske undersøgelser (§ 42) og oplysningspåbud (§§ 43 og 44).

Dansk Erhverv foreslår derfor, at der indsættes en regulering i loven, der sikrer, at Folketingets Sundhedsudvalg og evt. andre relevante udvalg i videst muligt omfang orienteres og inddrages forud for tiltag og foranstaltninger efter loven.

§ 4 – epidemikommissionernes nedlæggelse

De regionale epidemikommissioner nedlægges helt med forslaget, og der oprettes en rådgivende epidemikommission med en medlemskreds bestående af en repræsentant for henholdsvis Styrelsen for Patientsikkerhed, Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut og Rigspolitiet.

Det foreslås med § 4, stk. 3, at Epidemikommissionen kan invitere repræsentanter fra andre myndigheder eller andre særligt sagkyndige til at deltage i møder.

Dansk Erhverv foreslår, at bestemmelsen om Epidemikommissionen ændres, således at der også udpeges en fast gruppe af rådgivere bestående af et bredt udsnit af relevante både offentlige og private aktører, der til enhver tid bistår Epidemikommission med viden og rådgivning.

Ingen kan have overblik alene, og den nuværende epidemi har vist, at der, hvor vi som samfund er lykkedes bedst, er der, hvor offentlige myndigheder og private samarbejder, og der sikres deling af viden og løsningsmodeller.

§ 6 – orientering om anbefalinger og vejledninger

Det fremgår af forslaget, at det påhviler enhver myndighed og juridisk person at holde sig orienteret om relevante anbefalinger og vejledninger om håndtering af smitsomme sygdomme.

Dansk Erhverv foreslår, at denne orienteringsforpligtelse skal gå begge veje, således at det også påhviler enhver myndighed at orientere om relevante anbefalinger og vejledninger fra myndighederne. Det er helt afgørende ikke mindst for de danske virksomheder, at de får den nødvendige information rettidigt og med passende varsel.

§ 19, stk. 3 – samfundsmæssige foranstaltninger

Dansk Erhverv støtter bestemmelsen i § 19, stk. 3, hvorefter enhver foranstaltning efter lovens kapitel 4 skal være nødvendig, så kortvarig som mulig og stå i rimeligt forhold til formålet med foranstaltningen, den mindst indgribende og mest skånsomme foranstaltning skal anvendes, og foranstaltninger skal ophæves, når det ikke længere er nødvendigt at opretholde foranstaltningen.

Dansk Erhverv skal påpege det problematiske i, at bestemmelsen i § 19, stk. 3, ikke er mere specifik i sine afgrænsninger. Det er altafgørende, at indgribende foranstaltninger kun iværksættes og håndhæves så længe, det er strengt nødvendigt, og i en periode, der er så kortvarig som muligt.

Dansk Erhverv foreslår derfor en mere specifik fastlæggelse af, hvordan disse begreber konkret anvendes, samt at det tilføjes, at Styrelsen for Patientsikkerhed i ethvert tilfælde, hvor der træffes beslutning om indgreb, er forpligtet til at fastslå indgrebets tidsmæssige begrænsning, sundhedsmæssige evidens og samfundsøkonomiske effekt.

En anden udfordring er, at hverken administrative rekursorganer eller de danske domstole har nogen form for præcedens i forhold til de afgørelser, der skal træffes, hvorfor kriterierne om, at foranstaltninger skal være nødvendige og så kortvarige som muligt, er vanskelige at omsætte til konkrete afgørelser for såvel administrative myndigheder som domstole.

Der henvises i øvrigt til det under de generelle bemærkninger anførte om proportionalitetsprincippet.

Dansk Erhverv foreslår desuden følgende tilføjelse til § 19, stk. 4:

”Såfremt der for vedkommende minister foreslås mindre indgribende foranstaltninger med samme effekt, forelægger ministeren forslaget for Epidemikommissionen til vurdering.”

§ 20 – forbud mod at flere personer befinder sig på samme sted

Det fremgår af forslaget, at justitsministeren efter forhandling med sundheds- og ældreministeren kan fastsætte regler for hele eller dele af landet om forbud mod, at flere personer befinder sig på samme sted, herunder i forbindelse med større eller mindre forsamlinger, arrangementer, begivenheder eller lignende, og kan omfatte både indendørs, udendørs, offentlige og private steder, hvor flere personer befinder sig på samme sted. Regler fastsat i medfør af 1. pkt. kan fravige anden lovgivning.

Dansk Erhverv anerkender, at der kan være behov for, at myndighederne specifikt forbyder forsamlinger over et bestemt antal personer. Dansk Erhverv finder det dog afgørende, at udøvelsen af denne kompetence sker under iagttagelse af et strengt proportionalitetsprincip. Dansk Erhverv foreslår, at der etableres en ordning, der giver adgang til, at ministerens afgørelser efter bestemmelsen kan efterprøves af en uafhængig forvaltningsmyndighed for så vidt angår det sundhedsfaglige grundlag for afgørelsen.

§ 30 – restriktioner for eller forbud mod adgang til transportmidler

Forbud eller restriktioner mod brug af transportmidler har en betydning i forhold til arbejdskraftens mobilitet, særligt hvis de udfører en kritisk funktion. Det er derfor afgørende, at arbejdstagere har adgang til transportmidler. Ved fastlæggelse af restriktioner eller forbud mod brug af offentlig transport skal der derfor samtidig sikres adgang til transport for sådanne arbejdstagere.

§ 53 – ekspropriation

Af bestemmelsen fremgår det, at sundheds- og ældreministeren til brug for gennemførelse af foranstaltninger efter denne lov eller regler fastsat i medfør heraf kan iværksætte ekspropriation af privat ejendom. Udgør gennemførelse af foranstaltninger efter denne lov eller regler fastsat i medfør af denne lov et ekspropriativt indgreb, ydes fuldstændig erstatning til den eller de berørte ejere.

Dansk Erhverv kan ikke støtte bestemmelsen i dens nuværende affattelse på dette punkt.

Dansk Erhverv finder, at lovudkastet såvel som gældende lov indebærer en risiko for, at myndighedernes foranstaltninger ofte ikke vil blive vurderet som værende ekspropriative i henhold til dansk rets almindelige ekspropriationskriterier. Eksempler på dette er midlertidige lukninger af virksomheder eller andre foranstaltninger, som efter en samlet vurdering ikke vurderes som ekspropriative, selvom de er økonomisk indgribende for virksomheder og borgere. Dette medfører en risiko for, at virksomheder ikke får erstattet deres fulde tab eller erstattet noget tab overhovedet, selvom der bliver gennemført tvangsmæssige indgreb. Erhvervslivet er derfor henvist til politiske forhandlinger om hjælpepakker og andre former for ad hoc-støtteforanstaltninger, hvilket altid er behæftet med usikkerhed. Dansk Erhverv finder, at staten bør have en generel forpligtelse til at

sikre fuldstændig erstatning for de tab, som tvangsmæssige indgreb omfattet af loven måtte medføre.

Dansk Erhverv foreslår derfor, at man genindfører en ekspropriationsbestemmelse svarende til den tidligere epidemilovs § 27 (jf. LBK nr. 1026 af 1. oktober 2019).

Denne bestemmelse havde følgende indhold:

”Hvis der i forbindelse med de forebyggende foranstaltninger, der iværksættes i medfør af denne lovs kapitel 3 for at hindre udbredelse af smitsomme og andre overførbare sygdomme, påføres nogen tab, har vedkommende krav på erstatning herfor fra det offentlige.

Stk. 2. Størrelsen af en erstatning i medfør af stk. 1 fastsættes af epidemikommisionen efter forhandling med skadelidte. Såfremt der ikke kan opnås enighed om erstatningspligten eller erstatningens størrelse, påhviler det kommissionen at indbringe erstatningsspørgsmålet for domstolene.”

Dansk Erhverv finder det vigtigt, at der i alle tilfælde – herunder i situationer, hvor der er tale om midlertidige eller kortvarige indgreb – ydes de berørte fuldstændig erstatning.

I den forbindelse vil Dansk Erhverv gerne understrege, at den meget omfangsrige brug af begreber som “opfordringer”, “anbefalinger” og “vejledninger” gennem det sidste halve år har ført til stor frustration hos særdeles mange virksomheder. Fulgte virksomheden myndighedens anbefalinger el.lign., var det ofte uigennemskueligt, om og i hvilket omfang man blev kompenseret. Det bør derfor gennemtænkes nøje, om ikke også brugen af disse instrumenter bør udløse en lovfæstet adgang til erstatning eller compensation, hvilket Dansk Erhverv er fortalere for.

§ 33, stk. 2 – indførelse af alment farlige og samfundskritiske sygdomme i landet

Af bestemmelsen fremgår det, at ved et luftfartøjs ankomst fra udlandet skal føreren eller dennes befuldmægtigede forinden landingen via lufttrafiktjenesten underrette Styrelsen for Patientsikkerhed, hvis der er personer om bord, der lider af en alment farlig eller samfundskritisk sygdom, eller som formodes at kunne være smittet med en sådan.

Dansk Erhverv foreslår, at det uddybes og kvalificeres, hvad der ligger i en formodning, da der typisk ikke er sundhedsfaglige personer ombord, der har forudsætninger for at vurdere dette.

§ 34 – undersøgelser for alment farlig eller samfundskritisk sygdom

Med denne bestemmelse kan Styrelsen for Patientsikkerhed pålægge passagerer at lade sig undersøge for, om de lider af alment farlig eller samfundskritisk sygdom.

Dansk Erhverv ønsker, at det præciseres, at dette kun kan ske, hvis der er indikationer på alment farlig eller samfundskritisk sygdom ombord, jf. § 33, stk. 2.

§ 43 – Oplysningspligt for fysiske og juridiske personer

Dansk Erhverv finder det afgørende, at landets virksomheder har adgang til at træffe nødvendige forholdsregler for at begrænse smitten mest muligt, f.eks. i tilfælde, hvor en ansat er smittet.

Dansk Erhverv finder derfor, at der bør indføres en oplysningspligt for medarbejderen over for arbejdsgiveren, når medarbejderen konstateres smittet med en smitsom sygdom, alment farlig sygdom eller samfundskritisk sygdom omfattet af loven.

§ 54 – klageadgang

Det fremgår kortfattet af loven, at ministeren kan fastsætte nærmere regler om adgangen til at klage over afgørelser truffet med afsæt i loven. Lovbemærkningerne fremhæver, at bestemmelsen ikke giver mulighed for, at ministeren kan afskære klageadgangen helt.

Eftersom der i forbindelse med lovens anvendelse i sagens natur vil blive truffet mange hastebe- slutninger, er det Dansk Erhvervs opfattelse, at en klageadgang er meget væsentlig.

Dansk Erhverv foreslår derfor, at det § i 54 fastslås, at ministeren skal fastsætte nærmere regler om klageadgang – og gerne også regler, der giver mulighed for, at en klage kan få opsættende virkning.

Vedrørende lovudkastets § 60, ændringsforslag til lov om lægemidler §§ 76-76 b

Generelle bemærkninger

Ved iværksættelse af lægemiddelberedskabet i relation til foranstaltninger omfattet af §§ 76-76 b bør samme proportionalitetsprincip som ved iværksættelse af lov om epidemiens bestemmelser være gældende. Dette bør – henset til de mulige indgrebs alvorlighed – tydeligt angives i loven i relation til §§ 76-76 b og evt. andre relevante bestemmelser.

Dansk Erhverv finder det desuden afgørende, at der sikres en dialog med de berørte parter. Det kan f.eks. gøres ved at foretage en (haste)høring forud for aktiveringen af (dele af) lægemiddelbe- redskabet.

Specifikke bemærkninger

§ 76, stk. 1 – opretholdelse og forsyning af lægemidler

I bestemmelsen foreslås det, at myndighederne som noget nyt skal have mulighed for at kunne aktivere de helt særlige regler i lægemiddelberedskabet *forud* for, at en forsyningsmæssig nød- situation er opstået.

Det bør efter Dansk Erhvervs opfattelse direkte af lovtæksten fremgå, at der sondres mellem et fo- rebyggelsesniveau og et aktionsniveau, samt hvilke beføjelser og mulige foranstaltninger der akti- veres under hvert niveau. Dette fremgår i udkastet alene af bemærkningerne.

Ikke mindst i forbindelse med forebyggende indsatser forud for en nødsituation er det vigtigt, at myndighederne indgår i dialog med leverandører og andre relevante aktører om soliditeten af for- syningskæder og allerede iværksatte foranstaltninger hos disse.

§ 76 stk. 6, nr. 5 – udlevering af lægemidler

Sundheds- og ældreministeren vil med den forslåede bemyndigelse i § 76, stk. 6, nr. 5, have mulighed for at fastsætte regler om begrænsningen af udlevering af lægemidler til borgerne.

Det er Dansk Erhvervs opfattelse, at der bør indsættes en bestemmelse i loven, der regulerer det varsel, der skal gives til virksomhederne, som udleverer lægemidler. Dette vil give virksomhederne mulighed for på forhånd at indrette sig efter, at foranstaltningen skal kunne iværksættes med det i loven angivne varsel.

Der bør endvidere indsættes en bestemmelse, hvorefter virksomheder, der forhandler lægemidler, i alle tilfælde sikres en fuldstændig kompensation for alle omkostninger, herunder også alle afledte omkostninger, i forbindelse med begrænsningen.

§ 76, stk. 6, nr. 7 – prisstigninger, leveringsgebyrer mv.

Med bemyndigelsen i den forslåede § 76, stk. 6, nr. 7, vil sundheds- og ældreministeren bl.a. kunne fastsætte regler om, at Lægemiddelstyrelsen kan beslutte at hindre urimelige prisstigninger på alle eller udvalgte lægemidler på det danske marked samt u hensigtsmæssige leveringsgebyrer.

Erfaringerne under den nuværende pandemi har vist, at markedet for lægemidler i Danmark har fungeret, og der har ikke været kritiske forsyningsproblemer. Dansk Erhverv finder derfor forslaget vidtgående. Dansk Erhverv foreslår, at der indsættes en bestemmelse, hvorefter virksomheder kompenseres for mulige tab – med udgangspunkt i markedsprisen – såfremt denne bemyndigelse aktiveres.

Dansk Erhverv står naturligvis til rådighed for en drøftelse og uddybning af dette høringssvar.

Med venlig hilsen

Betina Hagerup

Direktør